

HEGYI KATALIN, PIM
HIÁNYBÓL ERÉNY
TÁRGYI HAGYATÉK NÉLKÜL FELÉPÍTETT
MONOGRAFIKUS KIÁLLÍTÁS

TNem voltunk könnyű helyzetben, amikor Weöres Sándor költészetéhez méltó kiállítást szeretnénk volna rendezni a centenáriumi alkalmából. Weöres Sándor és Károlyi Amy hagyatékát Károlyi Alice örökölte, aki 2006-ban aktív szervezője, anyagi és szellemi támogatója volt a csöngői Weöres Sándor és Károlyi Amy Emlékház létrehozásának. Ennek köszönhető, hogy a költő házaspár tárgyi hagyatéka az itt megvalósult állandó kiállításban látható. A kiállítást a megjelent Weöres-kötetek gondozója, a költő teljes életművének kiváló ismerője, Steinert Ágota rendezte, ő írta a forgatókönyvet, a látványtervet Kemény Gyula kollégánk készítette és valósította meg. Egy nagyszabású, az egész életműre kitekintő, a költő házaspárhoz méltó kiállítás született a megújult szülőházban. Ez a tény azt jelentette, hogy nem tudunk hagyományos irodalmi kiállítási módszerekkel közelíteni Weöres Sándor bemutatásához, mert nem áll rendelkezésünkre olyan tárgyi anyag, ami szükséges lenne ehhez.

IWeöres *Önarckép* című versében írja: „*Barátom, ki azt mondd, ismeresz engem, / nézd meg szobámat: nincsenek benne díszek, / miket magam választottam; nyisd szekrényemet: / benn semmi jellemzőt sem találsz.*” Az idézett gondolat meggyőzött bennünket arról, hogy nem is fontos, hogy az őt körülvevő tárgyak megjelenjenek a kiállításban, mert a miliő, amelyben élt, őt nem érdekelte, azt elsősorban felesége, Károlyi Amy teremtette meg a maga és férje számára.

a miliő, amelyben
élt, őt nem érdekelte

IA Petőfi Irodalmi Múzeum különböző táraiban sok Weöreshöz kapcsolódó kéziratos dokumentum, művészeti alkotás, hang- és filmfelvétel van, ezekből válogathattunk a kiállításához. A kéziratos anyagunk százkilenc tételből áll, ebben versek és levelek vannak, de esetleges, hogy mely versek kézirata van nálunk, ezért ezt az anyagot mérsékelten tudtuk felhasználni a kiállításban. A költő levelezése jelentős mértékben irodalmi

a költő levelezése

levelezés, így sok érdekes információt tartalmaznak Weöres versírással kapcsolatos gondolatairól, a versfordítás mikéntjéről, utazásairól. Ezeket fel tudtuk használni munkánk során. A Művészeti és Relikviatárban található fotó- és képzőművészeti gyűjtemény sok értékes és érdekes anyagot őriz, amelyek fontos részeivé váltak a tárlatnak. A hangfelvételek és dokumentumfilmek gyűjteménye is gazdag Médiatárunkban, amiből válogathattunk kedvünkre. Mindezek még mindig kevésnek bizonyultak, hogy Weöres munkásságát bemutassuk.

a Mome Kreatív
Technológiai Labor

tíz játékos szoftver
valósult meg

¶ Ezért gondoltuk azt, hogy összefogunk a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel. Felkértük Ruttkay Zsófiát, a Mome Kreatív Technológiai Labor vezetőjét, hogy alakítson egy csoportot, amely kreatív, a látogatót bevonó nyelvi játékokon keresztül mutatja be Weöres Sándor költészetét. A csapat összeállt: Nagy Ágoston, Ruttkay Zsófia, Sárosi Róbert és Samu Bence vett részt a munkában. Tizenhat ötletet hoztak, amelyből tizenegy projektet választottunk ki. Végül tíz játékos szoftver valósult meg, és egy tájékoztató adatbázis Weöres Sándor utazásairól, amelyben egy világtérképen látható egy-egy város, és olvasható, nézhető ezekhez a helyekhez kapcsolódó vers, levélrészlet, visszaemlékezés, fénykép. A munkacsoporttal többször találkoztunk, és finomítottuk az ötleteket, Weöres verseihez alkalmazkodó variációkat dolgoztunk ki. Ezzel elkezdődhetett az érdemi munka. Felkértük Bartal Máriát, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékének tanársegédjét, aki évek óta foglalkozik Weöres életművével, tanítja azt – *Mitologizációs folyamatok Weöres Sándor költészetében* címmel doktorált 2012-ben –, hogy vegyen részt a munkában. Szükségünk volt olyan hozzáértő személyre, aki a teljes életmű ismeretében, a projektek sajátosságaihoz igazodva tud szövegeket válogatni a hatalmas életműből. Fontos szempont volt, hogy a kiállításban szereplő körülbelül kétszáz vers arányosan mutassa be a költői életművet. Az is világossá vált számunkra, hogy ez a kiállítás elsősorban költészeti kiállítás, s csak egy-egy pontján hívja fel a figyelmet Weöres más műfajokban alkotott munkásságára (próza, színház, műfordítás, esszé stb.).

ez a kiállítás
elsősorban
költészeti kiállítás

¶ A kiállítás tartalmi megoldása ezzel a kezünkben volt. Olyan kreatív, interaktív játéklehetőséget adtunk a látogatónak, amely feltételezi, hogy Weöres Sándor szövegeivel foglalkozzék. A játékok használatával, megoldási kísérleteivel intenzíven ismerkedik a költő szövegeivel. A projektek óvodás korú gyerekektől a kultúra és irodalom iránt érrelklődő felnőttekig, sőt az irodalomhoz és Weöres Sándor költészetéhez értő látogatókig mindenkinek nagyszerű lehetőségeket adnak.

¶ Gondolnunk kellett azokra is, akik nem szeretnének ennyire aktívan részt venni a kiállítás és a költő életművének megismerésében, akik idegenkednek a számítógépek használatától. Ezért tíz tematikus táblát terveztünk, amelyeken Weöres Sándor életét, inspiráló élményeit és az életművére jellemző eredményeket mutatjuk be. A tíz téma: család, szülőföld (szülők és Csöngé bemutatása), mesterek (Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Füst Milán, Hamvas Béla), barátok (Takáts Gyula, Csorba Győző, Illés Árpád festőművész, Várkonyi Nándor, Fülep Lajos, Pável Ágoston), *A vers születése* című doktori disszertációjának feldolgozása, a költő és a zene kapcsolata (Kodály Zoltán, Bartók Béla), az irodalmi élet aktív szervezőjét bemutató tábla (*Sorsunk, Dunántúli Szemle* szerkesztője, alkotógárdájának fáradhatatlan szervezője), a Károlyi Amyhoz fűződő szerelem felvillantása, a gyerekversek alkotójának bemutatása, a közélettel foglalkozó költő és az életmű örök értékére utaló összefoglaló.

¶ A tartalom mellett nagyon fontos, hogy látványában is esztétikus legyen a bemutató. A látványtervet Mihalkov György kollégánk tervezte. Legfontosabb feladata az volt, hogy a látogatók ne egy gépterembe érkezenek, hanem egy esztétikus térbe. A számítógépeket, projektorokat olyan installációban helyezte el, amely takarja azokat és Weöres Sándor világával is rokon. Mihalkov György tizenegy színes installációt tervezett. A színeket a költő *Magyar etűdök* című rajzos, kézírásos könyve alapján állította össze. Ezt a kis vidám kötetet 1951-ben készítette Weöres feleségének karácsonyi ajándékkul. „Ez a könyv ajándék. Én is ajándékba kaptam. Fialat házaskorunkban W. S. rajzolta és írta számomra, annyiféle tintával, ahányféle színt kapott. Ezért lett olyan tarka, mint a színes tojás. Nekem

Részlet A megmozdult szótár – Weöres Sándor 100 éves című kiállításból
Petőfi Irodalmi Múzeum

mindmáig legkedvesebb ajándékom. Azt mondják, a szeretet annál inkább növekszik, mennél inkább osztogatják. Ilyen szeretettel adom olvasói kezébe ajándéknak ezt a könyvet” – írja Károlyi Amy a reprint kiadás bevezetőjében. A kiállítás színvilágának ez a könyv volt az alapja. A parkettát fekete szőnyegpadló takarta, amin az élénk színű installációk jól mutattak. A fehér falakon képzőművészeti alkotások sorakoztak (Illés Árpád, Medveczky Jenő festményei a költőről, Illés Árpád színpadtervei a *Holdbeli csónakoshoz*, Gyulai Líviusz *Psyché*-illusztrációi, Hincz Gyula *Gyümölcskosár* című gyerekverskötethez készített illusztrációi, Martyn Ferenc, Veress Pál és Szervánszky Jenő Weöresről készült portré grafikái, Klimó Károly rajzai Weöres-versekhez, Sajdik Ferenc és Kaján Tibor karikatúrái, Antalffy Mária szobrászművész, bábművész karikatúra fejszobrocskája a költőről, valamint Lantos Ferenc *Ha homlokodban drágakő lakik* című Weöres-vers képi elemzése, valamint Weöres rajzai). A tematikus táblák kevésbé harsány színekkel készültek – ezzel is jelezve, hogy nem ezek a kiállítás fő attrakciói –, amelyeken fényképek, verskéziratok fotói, folyóiratok, levélrészletek és Weöres Sándor vallomásai olvashatók az adott témában. Kialakítottunk egy olvasósarkot, ahol az elfáradt látogató a könyvespolcra leemelheti Weöres Sándor köteteit, kedvére olvashat, kikeresheti a játékokban szereplő verseket, hogy segítséget kapjon egy-egy feladat megoldásához, valamint megnézheti a Weöres Sándor hetvenedik születésnapja alkalmából készített egyórás riportfilmet.

¶ Ezzel a kiállítással tisztelgett a Petőfi Irodalmi Múzeum Weöres Sándor költői nagysága előtt. S épp a *Nagyság* című versében írja: „Munkámat használni lehessen, ne szájátva csodálni.” Ennek a kívánságának felel meg a kiállítás.

¶ A kiállítás 2013. június 22-től 2014. október 1-jéig volt látható a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A zárás után vándorútra indult a tárlat: Debrecen, Szeged, Pécs, Veszprém, Sátoraljaújhely, Miskolc állomások után 2016. december 1-jétől a nyíregyházi Jósa András Múzeumban látható. Terveink szerint 2017-ben négy székelyföldi városban szerepel. A projekt a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósult meg.

